

Львівська національна музична академія імені М.В. Лисенка
Кафедра хорового та оперно-симфонічного диригування

"ПОГОДЖУЮ"

Гарант освітньо-професійної програми,
декан факультету музикознавства,
композиції, вокалу та диригування, доцент

_____ Я. ОЛЕКСІВ

25 червня 2021 року

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Проректор з науково-педагогічної
та навчальної роботи, професор

_____ М. КУШНІР

25 червня 2021 року

"ПОГОДЖУЮ"

Декан факультету музикознавства,
композиції, вокалу та диригування, доцент

_____ Я. ОЛЕКСІВ

25 червня 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
„ Хорове аранжування ”

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Ступінь вищої освіти	Бакалавр
Галузь знань	02 Культура і мистецтво
Спеціальність	025 Музичне мистецтво
Освітньо-професійна програма	Музичне мистецтво
Профілізація	Хорове диригування
Статус	Обов'язкова компонента освітньої програми циклу дисциплін фахової професійно-практичної підготовки ОК 3.9.10
Загальний обсяг	1 кредитів ЄКТС (30 годин)
Форма підсумкового контролю	Залік (7,8)
Термін викладання	7,8 семестри
Факультет	Музикознавства, композиції, вокалу та диригування
Форма навчання	денна

Робоча програма навчальної дисципліни „ **Хорове аранжування** ” з галузі знань 02 Культура і мистецтво зі спеціальності 025 Музичне мистецтво оновлена відповідно до освітньо-професійної програми «Музичне мистецтво» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, затвердженої Вченою Радою ЛНМА імені М. В. Лисенка «26» травня 2021 року (Протокол № 1)

Розробник:

Юзюк Іван Семенович – професор кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування;

Дерев’янку Богдан Петрович – професор кафедри хорового та оперно-симфонічного диригування, заслужений артист України.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри *Хорового та оперно-симфонічного диригування*

“_21_” _____ червня _____ 2021 р., протокол № _12

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни – підготовка висококваліфікованих хорових диригентів, які володіють професійними знаннями та навичками роботи як з професійними так і аматорськими хоровими колективами. Навички аранжування відкривають перед хормейстером додаткові можливості збагачення репертуару творами, які він підбирає і аранжує з враженням специфічних особливостей та можливостей хорового колективу.

Завдання навчальної дисципліни - засвоєння теоретичних знань та практичних навичок різноманітних способів пристосування творів до нових виконавських умов іншого виконавського складу. Вивчаючи дану дисципліну, студенти відпрацьовують прийоми перекладу, необхідних в повсякденній роботі хорових диригентів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен оволодіти мистецтвом хорового аранжування, що вимагає певної творчої фантазії та винахідливості, вміння детального аналізу хорової партитури чи інструментального супроводу сольного вокального твору.

Повноцінне засвоєння курсу можливе тільки в тісному зв'язку з іншими предметами. оскільки, приступаючи до вивчення цієї дисципліни, студент повинен опиратися на знання інших спеціальних та музично-теоретичних дисциплін, які використовуються і закріплюються у процесі формування навичок хорового аранжування. Для цього потрібно мати достатній багаж знань з гармонії, поліфонії, хорознавства, вміти аналізувати різні прийоми хорового письма, проникати «в лабораторію» написання різноманітних за стилем і композиторською технікою хорових творів.

Особливе значення має тісний творчий зв'язок між дисциплінами «Хорове диригування» та «Хоровий клас», так як можливість озвучення хором аранжувань зроблених студентами підвищує інтерес до цієї дисципліни, служить заохоченню студентів до обробки народної пісні.

2. КОМПЕТЕНТНОСТІ, ЯКИМИ ПОВИНЕН ОВОЛОДІТИ ЗДОБУВАЧ

2.1 Загальні компетентності (ЗК)	
ЗК 1	Здатність до спілкування державною мовою як усно, так і письмово
ЗК 2	Здатність розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК 3	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК 4	Здатність до розв'язання проблем.
ЗК 5	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
ЗК 7	Здатність до критики та самокритики.
ЗК 8	Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
ЗК 9	Здатність до шанобливого й дбайливого ставлення до історичної спадщини і

	культурних традицій.
ЗК 10	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК 12	Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.
ЗК 13	Здатність працювати самостійно, виявляти ініціативу та лідерські якості.
ЗК 14	Здатність до використання інформаційних і комунікаційних технологій.
ЗК 15	Здатність генерувати нові ідеї (креативність).
ЗК 17	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

2.2 Спеціальні (фахові) компетентності (СК)

СК 1	Здатність усвідомлювати художньо-естетичну природу музичного мистецтва.
СК 2	Здатність створювати та реалізовувати власні художні концепції у творчо-виконавській діяльності.
СК 3	Здатність усвідомлювати взаємозв'язки та взаємозалежності між теорією та практикою музичного мистецтва.
СК 4	Здатність використовувати знання про основні закономірності й сучасні досягнення у теорії, історії та методології музичного мистецтва.
СК 6	Здатність використовувати професійні знання та навички в процесі творчої діяльності.
СК 7	Здатність володіти науково-аналітичним апаратом та використовувати професійні знання у практичній діяльності.
СК 8	Здатність розуміти основні шляхи інтерпретації художнього образу.
СК 9	Здатність застосовувати базові знання провідних музично-теоретичних систем та концепцій.
СК 10	Здатність оперувати професійною термінологією.
СК 11	Здатність збирати, аналізувати, синтезувати художню інформацію та застосовувати її в процесі практичної діяльності.
СК 12	Здатність використовувати широкий спектр міждисциплінарних зв'язків.
СК 13	Здатність демонструвати базові навички ділових комунікацій.
СК 16	Здатність застосовувати традиційні і альтернативні інноваційні технології музикознавчої, виконавської, композиторської, диригентської, педагогічної діяльності.
СК 17	Здатність свідомо поєднувати інновації з усталеними вітчизняними та світовими традиціями у виконавстві, музикознавстві та музичній педагогіці.

3. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

РН 4	Аналізувати музичні твори з виокремленням їх належності до певної доби, стилю, жанру, особливостей драматургії, форми та художнього змісту.
РН 8	Демонструвати володіння музично-аналітичними навичками в процесі створення виконавських, музикознавчих та педагогічних інтерпретацій.
РН 10	Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом.
РН 13	Демонструвати музично-теоретичні, культурно-історичні знання з музичного мистецтва.
РН 14	Демонструвати аргументовані знання з особливостей музичних стилів різних епох.

4. РОЗПОДІЛ ДИСЦИПЛІНИ ЗА СЕМЕСТРАМИ, ГОДИНАМИ ТА ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

НАЗВА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ	Розподіл за семестрами			ECTSKількість кредитів екАтестатційні	Кількість годин					Розподіл аудиторних годин за курсами і семестрами																			
	Екзамени	Заліки	екАтестатційні		Загальний обсяг	Аудиторних			робСамостійна	I курс	II курс	III курс	IV курс																
						Всього	у тому числі:			С е м е с т р и																			
	лекційні	індивідуальні	практичні		1		2	3	4	5	6	7	8																
	Кількість тижнів в семестрі																												
													15	15	15	15	15	15	15	15	15								
Хорове аранжування	-	7,8	-	1	30	15		15		15	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5											

Розподіл годин та кредитів по курсах та семестрах

КУРС	СЕМЕСТРИ	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин					Самостійна робота
			Загальний обсяг	Аудиторних				
				Всього	у тому числі:			
					лекційні	індивідуальні		
IV		1	30	15		15	15	
	7	0,5	15	7		7	8	
	8	0,5	15	8		8	7	

5. Програма навчальної дисципліни

7 семестр

Змістовий модуль 1.		
Тема 1	Переклад хорових творів змішаного на чоловічий і навпаки	7
	Всього годин	7
8 семестр		
Змістовий модуль 1.		
Тема 1	Переклад хорових творів змішаного та чоловічого складів на жіночий склад і навпаки.	8

	Всього годин	8
	Всього за лекційний курс	15

Самостійна робота

7 семестр

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Аранжування зі спрощення хорової тканини.	1
2.	Аранжування способом транспозиції зі збереженням інтервального співвідношення голосів.	2
	Поточний контроль	1
3.	Аранжування способом переміщення середніх голосів.	2
	Підсумковий контроль (залік)	2
	Всього годин	8
	8 семестр	
4.	Аранжування з ускладненнями хорової тканини.	2
5.	Аранжування мішаним (комбінованим) способом	1
	Поточний контроль	1
6.	Аранжування творів поліфонічної фактури.	1
7.	Редакція, транскрипція, парафраза.	1
	Підсумковий контроль (залік)	1
	Всього годин	7
	Всього за самостійну роботу	15

6. КРИТЕРІЙ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Критерій оцінок

Сумарна шкала оцінювання здобувача з навчальної дисципліни

СУМА БАЛІВ ЗА ВСІ ВИДИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ
90-100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Шкала оцінювання здобувача з семестрового екзамену та поточного контролю

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для заліку (диференційованого) та екзамену
45-50	A	відмінно
41-44	B	добре
37-40	C	
32-36	D	
30-31	E	задовільно
18-29	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-17	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

7. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності.
2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності.
3. Методи контролю (самоконтролю, взаємоконтролю), корекції (самокорекції, взаємокорекції) за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.
4. Бінарні, інтегровані (універсальні) методи.

Завдання для самостійної роботи студентів.

1. Повторити розділи гармонії, хорознавства. Знання яких необхідні для успішного засвоєння дисципліни «Хорове аранжування»: залежність колористики акордів від розміщення та мелодичного положення, засади правильного голосоведення, типи і види хорів, робочі діапазони хорових партій,

- вплив теситурних умов на тембр, динаміку, стрій, особливості звучання голосів у різних регістрах.
2. Самостійно підібрати та перекласти на мішаний склад два чотириголосних однорідних хорових творів, які б відповідали критеріям перекладу способом транспозиції (збереження інтервального співвідношення).
  3. Підібрати два уривки мішаних чотириголосних хорових творів для перекладу на однорідний склад способом транспозиції. Перекласти на жіночий та чоловічий склад.
  4. Самостійно підібрати два однорідних хорових твори для перекладу на мішаний склад способом переміщення середніх голосів, перекласти на чотириголосний мішаний склад.
  5. Підібрати два уривки хорових творів для перекладу з мішаного на однорідний склад способом переміщення середніх голосів. Зробити переклад.
  6. Підібрати та перекласти уривки творів для перекладу:
    - а) з вживанням *divisi* в голосах на чотириголосний склад;
    - б) з чотириголосся на триголосся однорідне та мішане;
    - в) з чотириголосся та триголосся на двоголосся.
  7. Перекласти два триголосні однорідні хорові твори на чотириголосний мішаний способом допрацювання (написання) середнього голосу (альта чи тенора).
  8. Перекласти хоровий твір більш розгорнутої форми з мішаного на однорідний склад комбінованим способом.
  9. Зробити аналіз фортепіанного супроводу сольного вокального твору з метою його перекладу для виконання хоровим складом. Визначити роль супроводу в побудові образної драматургії твору, його фактуру. Вибрати оптимальний варіант перекладу (без соліста, з солістом, а *capella*, зберігаючи супровід).
  10. Підшукати два уривки сольних вокальних творів, які можна перекласти для хорового виконання способом прямого перенесення голосів супроводу в хорову партитуру.
  11. Зробити переклад на хор сольного твору з акордо-гармонічним супроводом.
  12. Зробити переклад сольного твору з фігураційним супроводом. Визначити тип фігурацій і створити хорову фактуру, яка б відповідала образній сфері твору.

Індивідуальні завдання

- I. 1. Перекласти з однорідного складу на мішаний два уривки хорових творів способом транспозиції або переміщення середніх голосів. Зробити аналіз динаміки, темпів, образної сфери заданих уривків і підібрати більш оптимальний спосіб перекладу. Пояснити критерії підбору певного способу перекладу, позитивні та негативні особливості кожного з них.
2. Перекласти два уривки хорових творів з мішаного на однорідний склад способом транспозиції або переміщення середніх голосів. Визначити більш

доцільний спосіб перекладу. Пояснити передумови вибору, обмежені можливості кожного з них.

II. 1. Перекласти уривок хорового твору (період) з однорідного на мішаний склад комбінованим способом. Проблеми та їх усунення.

2. Перекласти уривок хорового твору (період) з мішаного на однорідний склад комбінованим способом. Пояснити доцільність певних спрощень хорової тканини, обмежену можливість перекладу уривків хорових творів поліфонічної фактури.

III Спростити хорову тканину:

- 1) при перекладі творів з використанням *divisi* на 4-голосний склад;
- 2) при перекладі з чотириголосного мішаного складу на триголосся мішане та однорідне;
- 3) при перекладі з чотириголосся на двоголосся.

IV. Зробити аранжування з ускладненням хорової тканини:

- 1) при перекладі з триголосного однорідного складу на чотириголосний мішаний шляхом допрацювання тенорового чи альтового голосу; пояснити методику допрацювання середнього голосу;
- 2) при перекладі двоголосся на триголосся з допрацюванням нижнього чи середнього голосу.

V. Зробити переклад сольного вокального твору (уривок) з супроводом фортепіано на мішаний склад хору:

- 1) з прямим перенесенням голосів супроводу в хорову партитуру;
- 2) із супроводом акордо-гармонічної фактури;
- 3) із супроводом фігураційної фактури. Визначити тип фігурацій.
- 4) із супроводом поліфонічної фактури. Пояснити принципи підкладення тексту у перекладах творів з поліфонічним супроводом.

Завдання для контрольних робіт

1. Перекласти хоровий твір з однорідного складу на мішаний способом транспозиції.
2. Перекласти хоровий твір з однорідного складу на мішаний способом перестановки середніх голосів.
3. Перекласти більш розгорнутий твір з однорідного на мішаний склад комбінованим способом.
4. Перекласти комбінованим способом хоровий твір мішаного складу на однорідний, при потребі, спрощуючи хорову тканину.
5. Перекласти твір з більшої кількості голосів на меншу, спрощуючи хорову тканину.

6. Перекласти триголосний однорідний хоровий твір на чотириголосний мішаний способом допрацювання середнього голосу.
7. Аранжування двоголосся на триголосся, попрацювавши середній або нижній голос.
8. Перекласти сольний вокальний твір із супроводом фортепіано:
  - 1) супровід акордо-гармоніної фактури;
  - 2) супровід поліфонічної фактури;
  - 3) фігураційний супровід

На оцінку А (відмінно) студент повинен повністю оволодіти теоретичними знаннями та практичними навичками всіх способів аранжування. Для цього необхідно засвоїти основні положення, рекомендації, поради та практичні завдання викладені у декількох підручниках з хорового аранжування. (Рекомендуємо підручники авторів: Є.Вахняка, І.Лицвенка, О.Ленського, М.Івахіна).

Перед тим, як приступати до безпосереднього засвоєння дисципліни, студенту потрібно повторити окремі розділи теоретичних дисциплін, які вивчалися нам попередніх курсах (гармонія, поліфонія, хорознавства, аналізу музичних форм, знання яких необхідні для успішного засвоєння курсу хорового аранжування).

Студент повинен вміти перекладати з однорідного на мішаний склад і навпаки усіма способами (транспозиція, переміщення середніх голосів, комбінований).

Чітко і вичерпно пояснити критерії вибору того чи іншого способу перекладу. Вміти спрощувати хорову партитуру з метою перекладу з більшої кількості голосів на меншу. Оволодіти технікою перекладу з триголосся на чотириголосся, шляхом допрацювання одного з середніх голосів, з двоголосся на триголосся, дописуючи нижній або середній голос.

Знати основні проблеми, які можуть виникнути при перекладі поліфонічних творів.

Оволодіти прийомами перекладу сольних вокальних творів з фортепіанними супроводами різноманітної фактури і призначення на всі види і типи хору з солістом і без соліста, а capella і зі збереженням супроводу. Вміти вибудувати хорову партитуру на основі сольної партії та супроводу будь-якої фактури.

На оцінку В(добре) студент повинен повністю оволодіти всіма тими знаннями і навичками, як і на оцінку «відмінно», але без відповідного творчого пошуку та фантазії.

На оцінку С (добре) студент повинен володіти всіма тими знаннями і навичками, як і на оцінку «відмінно», але допускає незначні помилки в практичних завданнях та відповідях на теоретичні питання. Переклади, які вимагаються програмою, мають бути зроблені всі.

На оцінку D (задовільно) студент повинен оволодіти всіма видами перекладу, вміти пояснити теоретичні засади хорového аранжування. На частину питань дає нечітку відповідь, в деяких практичних роботах допускає помилки. Невичерпно пояснює критерії того чи іншого способу перекладу. У розділі перекладу сольних вокальних творів вміє визначити роль і фактуру фортепіанного супроводу, але у вибудові хорової партитури на основі сольної партії та супроводу допускає помилки, затрудняється правильно зробити підтекстовку у творах з поліфонічним супроводом.

На оцінку E (задовільно) студент повинен оволодіти тими ж знаннями і навичками, що і на оцінку D (задовільно), але допускає більші помилки у теоретичному відношенні та практичних навичках перекладу.

Залік не зараховується у випадку, коли студент не зробив значної кількості практичних завдань, не оволодів теоретичними знаннями усіх способів хорového аранжування.

9.РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. П.Горохов, Д.Загрецький. Хорова аранжировка. – Київ: «Музична Україна», 1972.
2. Є.Вахняк. Хорове аранжування.- Київ: «Музична Україна», 1972.
- 3.И. Лицвенко. Практическое руководство по хоровой аранжировке. – Москва: Государственное музыкальное издательство, 1962.**

БАЗОВІ

1. А.Ленский. Искусство хоровой аранжировки. – Москва:»Музыка», 1990.
2. М.Ивахин. Хоровая аранжировка. - Москва: «Музыка», 1990.
3. А.Егоров. Основы хорového письма. – Москва: «Искусство», 1931.
4. Р.Долчук. Хорове аранжування. – Івано-Франківськ: «Плай», 2008

ДОПОМІЖНІ

1. А.Егоров Теория и практика работы с хором. – Ленинград: «Музгиз», 1981
2. П.Чесноков. Хор и управление им. – Москва, 1961.
3. В.Краснощеков. Вопросы хороведения. – Москва: «Музыка», 1969.
4. Г.Дмитревський Хорознавство і керування хором. – Київ: Державне видавництво образотворчого мистецтва і музичної літератури, 1961.
5. П.Левандо. Хорова фактура. – Ленінград: «Музыка», 1984.